פנינה לשבת
בחוקותי תשע"ח

בפנימיות הפרשה
(הרב אברהם מרדכי גוטליב שליט"א)

"אם בחוקותי תלכו ואת מצותי תשמרו וגו'... ונתתי שלום בארץ ושכבתם ואין מחריד, והשבתי חיה רעה מן הארץ וחרב לא תעבור בארצכם, ורדפתם את אויבכם ונפלו לפניכם לחרב, ורדפו מכם חמישה מאה, ומאה מכם רבבה ירדופו, ונפלו אויבכם לפניכם לחרב." (ויקרא כו ג)

נמצא, שאם עם ישראל הולך לפי חוקי התורה, אז בוודאי יהיה שלום בארץ. קודם כל צריך להיות שלום בין היהודים, לפני שמדברים על שלום עם ערבים. כל אלו אשר מדברים על שלום בינינו לבין שכנינו, הרי זה הבל ורעות רוח. שהרי קודם כל צריך להיות שלום בינינו, בין היהודים בכל המישורים. במישור המשפחתי, במישור הכללי, בין אדם לשכניו, בין אדם לעובדיו במקום העבודה שלו - הפועלים שלו, המנהלים שלו; בין אדם לחבריו בבית הכנסת, ובין אדם לכל אדם. קודם כל צריך להיות שלום בינינו, בעם ישראל. ובוודאי שאם נלך לפי חוקי התורה, הרי חוקי התורה מחדירים בנו את ענין אהבת הזולת וההתחשבות בין אדם לחברו. חוקי התורה מחנכים את האדם לתת את דין הקדימה לזולתו. תארו לעצמכם שהיינו כולנו הולכים ע"פ חוקי התורה ביושר ובתמים משתדלים, המציאות כאן הייתה גן עדן.

גן עדן של אהבת הזולת, של אכפתיות. אף אדם לא היה מרגיש מנוצל, אף אדם לא היה מרגיש נדחה, אף אדם לא היה מרגיש בצד, לא היה מרגיש שהוא בשוליים. ע"פ חוקי התורה צריך הכול להיות ישר. **"והיה העקוב למישור"** (ישעיהו מ ד) - כל הדברים העקומים שבלב האדם צריכים להתיישר. ע"פ חוקי התורה צריכים היינו להקים קופה משותפת שתנוהל ע"י צדיקי הדור, ע"י אנשים שאין להם שום אינטרס עצמי, ואז לא הייתה מציאות כזאת שאדם אחד גר בארמון פאר ויש לו שלושה רכבים והוא נוסע ארבע פעמים בשנה לחו"ל וכו' ואדם שני בקושי גומר את החודש, והוא מודאג מאוד, אין לו עבודה, ו"מאין יבוא עזרי?" ע"פ חוקי התורה, לא היה צריך להיות דבר שכזה, אלא הכול צריך להיות שווה. **"איש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק"** (ישעיהו מא ו).
מתוך מאמר תקפ"ג

פנינים דיומא

ויחן שם ישראל – כאיש אחד בלב אחד

הנה הכנה לתורה מה ששייך לנו הוא ענין יראה, כמו שכתוב: "ויחן שם ישראל – כאיש אחד בלב אחד", שפירושו – שלכולם הייתה מטרה אחת שהיא לתועלת הבורא.

יש להבין: איך יכול להיות כאיש אחד בלב אחד? הרי ידוע מה שאמרו ז"ל: "כשם שאין פרצופיהם שווין זה לזה, כך אין דעותיהם שוות". ואיך יכול להיות כאיש אחד בלב אחד?

תשובה: אם אנו מדברים שכל אחד ואחד דואג לצורך עצמו, נמצא שאי אפשר להיות כאיש אחד, שהלא אין הם דומים זה לזה, מה שאין כן שכולם ביטלו את רשות עצמם וכולם דאגו רק לתועלת הבורא, אם כן כבר אין דעותיהם הפרטיות עולות בשם, משום שכל הפרטים נתבטלו ונכנסו כולם לרשות היחיד...

וזה עניין מה שכתוב: "דעת בעלי בתים הפוכה מדעת תורה". כי דעת תורה הוא ביטול הרשות, כמו שאמרו רז"ל: "אדם כי ימות באוהל – אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה", היינו שממית את עצמיותו, היינו התועלת עצמו, וכל מה שעושה הוא רק לשם שמיים.

מתוך ברכה ושלום, מאמר רמו, רבי ברוך שלום אשלג זצ"ל

אור פנימי
חינוך לצמיחה רוחנית

מחשבה פנימית
(יואל אופנהיימר)

"אִם בְּחֻקֹּתַי תֵּלֵכוּ וְאֶת מִצְוֹתַי תִּשְׁמְרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם:(ד) וְנָתַתִּי גִּשְׁמֵיכֶם בְּעִתָּם וְנָתְנָה הָאָרֶץ יְבוּלָהּ וְעֵץ הַשָּׂדֶה יִתֵּן פִּרְיוֹ." (ויקרא כו, ג)

פשט הפסוקים:

אם בני ישראל ישמרו את מצוות ה', אז יקבלו שפע ברכות בארץ.

האגדה על הפסוקים: (תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף ה עמוד א)

תנו רבנן [למדו חכמנו]: "אִם בְּחֻקֹּתַי תֵּלֵכוּ" [בפסוק שלנו] אין "אִם" אלא לשון תחנונים. וכן הוא אומר: "לוּ [ובכל זאת הדבר תלוי בידם והלואי ישמעו לי מעתה, וילכו בדרכי (מלבי"ם)] עַמִּי שֹׁמֵעַ לִי בִּדְרָכַי יְהַלֵּכוּ כִּמְעַט [תיכף שיתחילו לשמוע מעט לדברי ה' (מלבי"ם)] אוֹיְבֵיהֶם אַכְנִיעַ וְעַל צָרֵיהֶם אָשִׁיב יָדִי" (תהלים פא). ואומר: "לוּא הִקְשַׁבְתָּ לְמִצְוֹתָי וַיְהִי כַנָּהָר שְׁלוֹמֶךָ וְצִדְקָתְךָ כְּגַלֵּי הַיָּם: וַיְהִי כַחוֹל זַרְעֶךָ וְצֶאֱצָאֵי מֵעֶיךָ כְּמְעֹתָיו לֹא יִכָּרֵת וְלֹא יִשָּׁמֵד שְׁמוֹ מִלְּפָנָי" (ישעיהו מח).

נקודות למחשבה:

בקריאה ראשונית ניראה ששני הפסוקים שלנו מתמצתים את המנגנון הכולל של הנהגת העולם על פי שכר ועונש, בדומה למלך המפרסם את ספר החוקים לנתיני הממלכה: אם תתנהגו על פי משפטי ותהיו לנתינים נאמנים, אדאג לפרנסתכם ולקיומכם ככלל וכפרטים. אבל אם תמרדו בי, אני אעניש אתכם בכל חומרת הדין. מוטיב מרכזי זה באמונה היהודית בא לידי ביטוי בפרשה השניה של "שמע ישראל": "וְהָיָה אִם שָׁמֹעַ תִּשְׁמְעוּ אֶל מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם... וְנָתַתִּי מְטַר אַרְצְכֶם בְּעִתּוֹ יוֹרֶה וּמַלְקוֹשׁ וְאָסַפְתָּ דְגָנֶךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ" (דברים יא).

בניגוד לפרשנות זו, דורשת אגדתנו את המילה "אם" כביטוי לבקשה ותחינה, ומביאה אותנו למסקנה מפתיעה: הקב"ה אינו כופה עלינו את חוקי ממלכתו ואת מנגנוני האכיפה שלהם, אלא מתחנן לפנינו שנסכים לקיים אותם! באותו הקשר קורא הזוהר הקדוש את המצוות בשם "עצות". נרמז כאן מושג מרכזי בתורת הסוד והחסידות. האדם הוא שותף לה' בהשלמת הבריאה ובשכלול כל המציאות. לכן, באה המילה "מצווה" מלשון "ציווי" אך גם מרמזת על הלשון "צוות". תכליתו של הבורא היא להיטיב ולהנעים לכל הנבראים. הטוב המוחלט שאפשר לקבל ממנו הוא להגיע למדרגה של ידיעת ה', המאפשרת לפרוץ את המסכים הרבים המסתירים את ההנהגה האלוקית בעולם, ולהכיר שכל דבר הקורה לכלל ולפרט הוא חלק מתוכנית זו. אך כדי להגיע למדרגה זו על האדם לזכך את רצונו וליעד את כוחותיו לכך.

הקיום של מצוות ומעשים טובים נקרא בלשון הקבלה "אתערותא דלתתא", בארמית - התעוררות מלמטה. תנועה זו - מלמטה למעלה – גורמת תגובה מקבילה מלמעלה כלפי מטה של ירידת השפע האלוקי לעולם הנקרא "אתעררותא דלעילא" – התעוררות מלמעלה. נפתח לנו פתח להבנה שונה של מערכת שכר ועונש בעולם. האדם אינו נתון לחסדיו של שופט מנוכר שגוזר את דינו. אדרבא, הוא הוא שקובע את גורלו במו ידיו! הכל תלוי באיזו מידה הוא מאפשר במעשיו לשפע האלוקי (השכר) להתפשט לעולם ואליו, או עד כמה הוא מונע מאותו שפע להתגלות, ובכך משאיר מקום פנוי להשתוללות של הסבל, הרוע ויסורים (העונש). ואולי זה הסוד של המושג שהקב"ה נוהג עם אדם "מידה כנגד מידה". מסביר השל"ה הקדוש [מגדולי רבני אשכנז במאה ה-17] על הפסוק של תהילים "ה' שֹׁמְרְךָ ה' צִלְּךָ עַל יַד יְמִינֶךָ": "הקדוש ברוך הוא הוא צלו של אדם התחתון, מה הצל הזה כשאתה בוכה הוא כנגדך, וכשאתה שוחק לנגדך, כן הקב"ה כביכול הוא צלך, ובהתעוררות התחתון נתעורר למעלה ממש שווה".

אור פנימי
חינוך לצמיחה רוחנית

דיבורי נשמה עפ"י הזוהר השבועי
(הרב דניאל שוסטר)

"אם בחוקותי תלכו" - שתהיו עמלים בתורה.

יש בחינה של עולם, שנה, נפש. ובכל אחד מהם יש עניין של יגיעה. עולם – הכוונה על ארץ ישראל. שאמרו חז"ל "ארץ ישראל נקנית ביסורים". שנה – זה מושג הזמן, וכל אחד יש לו זמנים של קטנות, שאז יש לו יגיעה רבה. ויש יגיעה בנפש, נפש – פירושו אדם, וזו יגיעה בשימוש לתלמיד חכם. וכל שלוש היגיעות האלו קשורות עם יגיעת התורה. מבחינת העולם, שזה ארץ ישראל, אמרו חז"ל: "אין תורה כתורתה של ארץ ישראל". ומבחינת הזמן, שזה בחינת שנה, אמרו חז"ל: "תורה שלמדתי בארץ היא שעמדה לי", היינו, התורה שלמדתי בזמנים הקשים היא שעמדה לי. ובעניין הנפש, שהוא יגיעה בשימוש רבו, אמרו חז"ל: "גדולה שימושה יותר מלימודה", ששימוש רבו, הכוונה להיות יחד עם רבו ולישא וליתן עימו בחכמה, ולא רק ללמוד בפני עצמו. אם כן מצאנו ג' יגיעות בג' הבחינות: עולם, שנה, נפש, וכולן קשורות לתורה.

ועומק העניין הוא שהמציאות התחלקה לפרטים רבים מאד, מקומות רבים, נפשות רבות, זמנים רבים, והתורה היא הנקודה ועמוד השדרה שמאחד את כל הזמנים, הנפשות והמקומות לחטיבה אחת. לכן מוצאים שהתורה מדברת ממקומות רבים ונגדיים. מצד אחד - ארץ מצרים, ערוות הארץ, מצד שני - ארץ ישראל. מצד אחד על נפש כמשה רבינו ע"ה, ומצד שני על בלעם ולבן. וכן על זמנים שונים מדורות רבים – זמן של אדם הראשון קודם החטא, ודור המבול, וכן דור באי הארץ, ובנין הבית. כי התורה, ע"י שאנו עמלים בה, מאחדים את כל המקומות להיות מקום אחד, וכל הזמנים לזמן אחד, וכל הנפשות לנפש אחת. וזה עניין גילוי האחדות, שאליה מכוונת היגיעה, שתהיו עמלים בתורה – באחדות כל חלקי התורה – עולם, שנה, נפש - לאחדות אחת.אפשר לקבל את השיעור היומי בזוה"ק (השיעור בין 5-10 דקות)

ע"י שליחת בקשה למייל: d052769144@gmail.com.

פנינים מהשטח
(אהרן בס)

כֹּחַ הַנְּתִינָה
הוּא כֹּחַ כָּל כָּךְ
עָצוּם וּמָהוּתִי
בְּיִסּוֹד נַפְשֵׁנוּ
שֶׁהוּא מְעַצֵּב אֶת

תְּפִיסַת
הַמְּצִיאוּת שֶׁלָּנוּ
בְּיַחַס יָשָׁר
לְכָמוּת
הַמַּאֲמָץ שֶׁאָנוּ
מֻשְׁקָעִים בּוֹ

בְּמִילִים אֲחֵרוֹת -
כְּכָל שֶׁאַתָּה נוֹתֵן יוֹתֵר
הָעוֹלָם הוֹפֵךְ לִהְיוֹת
טוֹב יוֹתֵר
בְּעֵינֶיךָ

וּכְכָל שֶׁהָעוֹלָם הוֹפֵךְ
לִהְיוֹת טוֹב יוֹתֵר
הוּא מֵזִין אֶת יְכוֹלֶת

הַנְּתִינָה שֶׁבְּךָ
וְחוֹזֵר חָלִילָה

הַתָּהֲלִיךְ הַזֶּה
הַמַּזִּין אֶת עַצְמוֹ
עוֹשֶׂה זֹאת לֹא
בְּצוּרָה מַעֲגָלִית
כִּי אִם בְּצוּרַת
סְפִירָאלָה
הַמַּגְבִּיהָה אוֹתְךָ
לְמַעְלָה בְּכָל סִיבּוּב

כְּמוֹ כֹּחַ אֲטוֹמִי
שֶׁבְּמַהֲלָכוֹ מִשְׁתַּחְרֶרֶת
אֲנֶרְגְיָה אַדִּירָה
כָּךְ גַּם תַּהֲלִיךְ זֶה
מְשַׁחְרֵר אֲנֶרְגְיָה
עֲצוּמָה בְּכוֹחָהּ

אֲנַחְנוּ מַכִּירִים אוֹתָהּ
בְּשֵׁמָהּ הַפָּשׁוּט יוֹתֵר

הַשִּׂמְחָה.

אור פנימי
חינוך לצמיחה רוחנית

פניני בינה
(יפעת אדלר)

נפש מהללת י-ה

נפש מהללת י-ה
נפש עולה, מכירה מקומה
מודה כל רגע על הקיום
כל חלקיק שנייה.
חיבור אל הבורא
בכל רגע ובכל שעה.
מ"מודה אני" בבוקר
ועד לקריאת שמע על המיטה.
חיבור אל הבורא
בתוך היומיום.
כשנתקעת בפקקים
כשמגיעה לעבודה
בתוך ויכוחים
בתוך חילוקי דעות
בתוך דברים שמתפקששים
כשכן הולך וגם כשלא.
בכל רגע ורגע
בכל חלקיק שניה
מנסה לזכור
מנסה להתחבר

מנסה לחיות את החיבור לבורא.
ואז יכולה יותר
לזכור מה עיקר ומה טפל
ומה אני עושה כאן בכלל
ומה התכלית של כל זה.
וזהו השורש, וזהו הבסיס
שממנו יכולה לקבל הזנה
ולצמוח, ולעלות, ולנקות, ולדייק
ולצאת מהמיצרים
ולצאת מהמבואות הסתומים
ולהיפתח, ולהתחבר, ולהיות באיזון,
ולהיות ניזונה מהשפע והאור
ולהדהד אותו הלאה.

הרמוניה של שירה ואורות מהדהדים
חוסן, שמחה, חופש וצלילות.
רוגע, שלווה ואהבה.
שואפת לנפש מהללת י-ה.
הללוי-ה.

(נכתב בהשראת כתבי הרב אשלג זצ"ל וימימה אביטל ע"ה)